

vitneutsagn fra eldre mennesker og førte altså til at grensa ble fastslått til å gå som en rettlinjet forlengelse av grensa på land.

I en annen tvist der grenselinja på land gikk på skrå ned mot sjøen (Rt. 1964 s. 283) kom lagmannsretten fram til at grensa skulle vinkle i flomålet og gå omtrent vinkelrett på strandlinja. Dette fordi det hverken i kjøpekontrakt eller skylddelingsdokument var sagt noe bestemt om grensa utover i sjøen. Heller ikke bygging og bruk av ei midlertidig brygge som grenselinja kom til å gå over mente retten kunne legges til grunn for en avgjørelse som gikk ut på en forlengelse av grensa på land. Selv om brygga strekte seg ut forbi saksøkerens land, mente lagmannsretten dette var en bruk som han ikke reagerte mot da han selv også brukte brygga i den grad han hadde bruk for det. Høyesterett kom imidlertid til det resultat at grensa ikke skulle gå vinkelrett på strandlinja, men fortsette i samme retningen som på land. Dette ble begrunnet med at da det ble foretatt skylddeling, 6 år etter kjøpet, var allerede kaia kommet på plass og det ville være urimelig om skylddelingsmennene forutsatte at grenselinja skulle gå tvers over den oppførte kaia.

1.4 DJUPÅLEN

Der ei elv renner over fjæra og ut i sjøen vil det ofte bli dannet et mer eller mindre tydelig elvefar. Dersom ei slik elv er grense mellom to eiendommer, kan det bli spørsmål om djupålen i elvefaret utover fjæra og i sjøen skal være grense eller om en fra flomålet og utover skal bruke et annet prinsipp. Det blir her spørsmål om vassdragslovens § 2 kan anvendes analogt i sjø idet en går ut fra at areal nedenfor vanlig flo er en del av sjøgrunnen, eller sagt på en annen måte; det blir spørsmål om hvor elva slutter og sjøen tar til.

I en Høyesterettsdom fra Frognerkilen i Oslo (Rt. 1906 s. 97) slutter Høyesterett seg til en dom i byretten der det bl.a. blir sagt:

"Til Fuldstændiggjørelse skal man tilføie, at ved Elvemundingen maa Vasdragslovens Bestemmelse om, at Vasfarets "Djupaal" danner Grænsen mellem de paa hver Side liggende Eiendomme, analogisk være anvendelig, saalangt disse ... strækker sig, altsaa indtil Molbakken begynder, forsaavidt "Djupaalen" kan forfølges saa langt."

Byretten viser til Scheels tingsrett, der det bl.a. står:

"Udenfor Vasdragslovens Omraade ligger paa den ene Side Havet med dets Bugte og Fjorde. Ved Elvemundinger kan Grænsen være vanskelig at drage. Men Ulempen herved bliver dog ikke saa stor, fordi Vasdragslovens Regler for en Del i alfald analogisk maa kunne anvendes ligeoverfor Arme af Havet." (Scheel, 1901 s. 244.)

Byretten og Høyesterett har altså tolket dette dithen at Scheel har ment at vassdragslovens § 2 kan anvendes analogt i sjø.

Førstevoterende i Høyesterett legger imidlertid til:

"Jeg vil imidlertid herved intet have uttalt om, hvorledes Forholdet vilde have været at bedømme, hvis der havde været Spøragsmaal om et Areal længre ude i Søen, hvor det kunde være mindre let at paavise Elvens Løb og Elvens Leie."

Den ovenfornevnte og siterte Scheel, var imidlertid "ekstraordinær assessor" i denne høyesterettssaken og han gir i en egen bemerkning tilslutning til sin tidligere framsatte teori. Han sier bl.a.:

"Men naar man gaar ud fra ... at der kan paavises en utpræget Rende, hvorigjennem Elvevandet flyder ..., videre ogsaa forbi den omhandlede Søgrund, og naar Forholdet er det, at denne Søgrund ved lavt Vand ligger tør, ... mener jeg, at det er sprogligt fuldt berettiget at tale om Elv, ogsaa for denne Stræknings vedkommende."

Han sier videre:

"Jeg skal ogsaa nævne, at hvis det er i en Indsø, at en Elv strømmer ud på en saadan Maade som her forudsat, kan der ingen Tvivl være om, at det er Regelen om Gjenboer paa modsatte Sider af Elv og ikke Regelen om Grænsen mellom Naboer paa samme Landside, som kommer til Anvendelse. Og jeg finder ikke, at der kan paavises nogen rimelig Grund til, at Forholdet skulde være et andet, hvor Elven strømmer ud i Havet."

I en voldgiftsdom fra Trondheim (Rt. 1908 s. 285) blir det sagt at når djupålen i ei grenseelv som renner ut i sjøen sikkert lar seg påvise utover fjæra, bør grensa gå etter djupålen så langt det lar seg påvise. Grensa videre utover, der det ikke er noe tydelig elvefar, bør gå i samme retning som djupålen. Noe av begrunnelsen for dette var at dersom elva i framtida skulle grave seg ned enda lenger utover, ville dette sannsynligvis skje i samme retning som den nåværende djupål. Det blir i dommen sagt at det kan diskuteres hva som er elvas hovedretning.

I ei lagmannsrettssak fra 1960 (RG 1960 s. 49) blir ikke dette prinsippet fulgt fullt ut. Her blir det sagt at elvas djupål er grense utover fjæra så langt den lar seg påvise entydig. Deretter skal grensa trekkes etter vassdragslovens § 4 fordi elva videre utover ikke har et fast leie, men flytter seg fram og tilbake.

De konklusjoner en kan trekke ut fra dette, er etter min mening:

- 1 Dersom ei elv som danner grensa mellom to eiendommer har tydelig og konstant leie utover fjæra, skal grensa trekkes etter djupålen i elva (vassdragslovens § 2).
- 2 Dersom elveleiet er tydelig bare et stykke utover fjæra, bør grensa videre trekkes som en forlengelse av djupålen dersom det er sannsynlig at elva vil grave seg ned utover i samme retning. Dersom dette ikke er tilfelle, bør grensa videre trekkes etter § 4 i vassdragsloven; altså etter det geometriske prinsipp.

Det vil i enkelte tilfelle også forekomme en djupål lenger utover, f.eks. inne i en grunn fjordbotn, uten at det har karakter av et elvefar. Dette er f.eks. tilfelle på fig. 5. Skal djupålsprinsippet kunne legges til grunn her? Såvidt jeg vet, finnes det ingen rettsavgjørelser på dette. Men dersom det skulle komme opp for domstolene skal det vel godt gjøres å finne noen annen hjemmel for en djupålsdeling enn lokal sedvanerett.

Hva som er mest hensiktsmessig i en slik situasjon, vil være avhengig av den konkrete situasjonen. Går djupålen omtrent midt i, vil den være en hensiktsmessig grense. Går den nær den ene stranda (som på fig. 5) er det mer tvilsomt hva som er mest hensiktsmessig. Hvis en skal vurdere hva som er mest praktisk i en gitt situasjon, må en først og fremst legge den aktuelle og potensielle bruk av området til grunn. Skal det bygges brygge for større båter, er det selvsagt avgjørende å komme ut til dypt vann. I et annet tilfelle kan det være aktuelt å lagre tømmer i lenser og da er det gunstigst å ha størst mulig areal. Dybden har mindre interesse.

1.5 RETTVINKELMETODEN

Denne metoden eller "perpendikulær-metoden" som den også blir kalt, går ut på at der hvor grensa på land når flomålet, trekker en grensa videre utover som en rett linje vinkelrett på strandlinja. Metoden har hatt en del støtte av norske jurister, men slett ikke alle er enige i den. Professor Gjelsvik mener at regelen i vassdragslovens § 4 er oppfylt når en trekker ei linje utover vinkelrett på strandlinja